

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра філологічних дисциплін та соціальних комунікацій

ДИТЯЧА ЛІТЕРАТУРА

Методичні рекомендації
до практичних занять

для студентів спеціальності
013 «Початкова освіта»

Мукачево
МДУ 2018

*Розглянуто та рекомендовано до друку науково-методичною радою
Мукачівського державного університету
Протокол № 9 від 19.02.2018 р.*

*Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри філологічних дисциплін
та соціальних комунікацій
Протокол № 7 від 26.12.2017 р.*

Укладач: Попович Н. Ф. – к. філол. н., доцент кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій Мукачівського державного університету

Рецензент: Фенцик О. М. – к. пед. н., доцент кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти Мукачівського державного університету

Д49 Дитяча література: Методичні рекомендації до практичних занять для студентів спеціальності 013 «Початкова освіта». – Мукачево: МДУ, 2018. – 34 с. (1,4 авт. арк.).

Методичні матеріали містять передмову, методичні вказівки щодо підготовки до практичних занять, методичні рекомендації до виконання практичних і творчих завдань, теми практичних занять, питання для обговорення, основні поняття, практичні завдання, творчі завдання, запитання до самоконтролю, рекомендовану літературу.

ПЕРЕДМОВА

Протягом багатьох віків людство створювало особливий вид мистецтва – мистецтво Слова, яке дістало назву *література*. Вона відображає дійсність у художніх образах, за законами краси створює нову художню реальність. Важливою складовою літератури є література для дітей.

Як базовий предмет дитяча література покликана формувати світоглядну позицію, моральні, художньо-етичні якості, духовну культуру особистості.

Будучи природно пов'язана з історичною, літературна освіта покликана розкривати закономірності історичного розвитку українського народу і людства.

Така концептуальна позиція сприяє розглядати дитячу літературу не лише як засіб художнього пізнання дійсності, а й як фактор становлення духовного світу особистості.

Важлива роль художньої літератури у навчанні й вихованні дітей молодшого шкільного віку визначає місце курсу дитячої літератури у підготовці вчителів початкових класів.

Майбутні педагоги повинні оволодіти знаннями історичного розвитку дитячої літератури, творчих доробків дитячих письменників, здобути вміння й навички критичної оцінки художніх творів. З метою забезпечення підготовки студентів педагогічного факультету до роботи у шкільних навчальних закладах належна увага приділяється аналізу творів, які рекомендовані для вивчення у початковій школі.

Мета дисципліни – формування у майбутніх вчителів початкової школи теоретичних знань з дитячої літератури, вмінь аналізувати художні твори для дітей, навичок використовувати здобуті знання й вміння у професійній діяльності; сприяти всебічному розвитку, активному становленню та самореалізації майбутніх педагогів.

Завдання дисципліни:

- ознайомити студентів з історією та теорією дитячої літератури, біографією та творчим доробком дитячих письменників;

- розкрити студентам науково-педагогічні основи творів, створених для дітей, роль і місце книги в системі навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів;

- ознайомити студентів з творами для дітей молодшого шкільного віку українських та зарубіжних дитячих письменників;

- навчити студентів самостійно аналізувати й оцінювати зміст дитячих книг, підбирати книги для роботи з дітьми початкових класів.

Студенти повинні знати:

- основні періоди історико-літературного процесу формування дитячої літератури;

- життєвий та творчий шлях провідних українських та зарубіжних дитячих письменників;

- книги і твори для дітей молодшого шкільного віку;

- тематику дитячого читання;

- літературознавчі поняття.

Студенти повинні вміти:

- самостійно аналізувати твори дитячої літератури;

- визначати для дітей якого віку призначені найрізноманітніші твори;

- декламувати вірші напам'ять;

- самостійно підготувати повідомлення для дітей молодшого шкільного віку про дитячого письменника, відгук на прочитану дитячу книгу, реферат на визначену тему.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ЩОДО ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Мета практичних занять з дисципліни «Дитяча література» полягає у закріпленні й поглибленні набутих теоретичних знань студентами педагогічного факультету спеціальності «Початкова освіта», опануванні вміннями й навичками їх застосування при вирішенні конкретних практичних завдань, контролі за засвоєнням матеріалу, стимулюванні самостійної роботи щодо засвоєння основних положень та вивчення специфіки дитячої літератури.

Студенти, беручи участь у практичному занятті, при обговоренні того чи іншого питання повинні:

- чітко формулювати основні теоретичні положення;
- обґрунтовувати й доводити свої міркування і твердження;
- давати повну і стисло відповідь на поставлене запитання;
- доповнювати доповідача тощо.

У процесі підготовки до практичних занять студентам необхідно всебічно розглянути й усвідомити зміст запланованих питань, опрацювати необхідну літературу (підручники, навчальні посібники, навчально-методичні посібники, художню літературу, наукові публікації тощо).

Кращій підготовці до практичного заняття сприятиме використання різних технічних засобів та технологій (комп'ютер, мережа Internet, відеотехніка). Вони допомагають здійснювати пошук і систематизацію необхідної інформації, мінімізують витрати часу на такі дії, оптимізують самостійну роботу студентів, надають доробкам студентів закінченого й естетичного вигляду.

Загальні вимоги до учасників практичного заняття:

- прочитати текст першоджерела та рекомендовану літературу;
- опрацювати теоретичний матеріал;
- всебічно вивчити зміст питань, що виносяться на практичне заняття;
- підготуватися до виступу з кожного питання плану практичного заняття;
- опрацювати навчальну літературу;
- опрацювати питання, які винесені на самостійне вивчення;
- рекомендовано виступати не з місця, а перед усією аудиторією;
- викладати думки логічно, послідовно;
- враховувати, що кожен виступ має складатися з трьох частин: вступу, основної частини і висновку;
- вільно триматися перед аудиторією, грамотно і переконливо говорити;
- кожен студент бере участь в обговоренні всіх питань практичного заняття;
- після відповіді товариша вміти прокоментувати основне положення проблеми, задати йому додаткове запитання;
- для підтвердження або ж спростування тієї чи іншої тези наводити аргументи (цитати з тексту першоджерела або думки, істинність яких обґрунтована).

На практичних заняттях використовуються різні методи та форми контролю знань студентів: усне опитування (індивідуальне, фронтальне), практичні завдання, творчі завдання, метод проєктів, робота в парах, робота в групах, тестування.

Перевірку засвоєння своїх знань студенти здійснюють за допомогою запитань для самоконтролю.

Самостійна робота студентів полягає у написанні повідомлень, відгуків, рефератів на визначені теми, підготовці інсценізацій епізодів художніх творів, вивченні віршів напам'ять тощо.

Особливу увагу слід приділити засвоєнню основної та додаткової літератури, рекомендованої для підготовки до практичних занять.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНИХ І ТВОРЧИХ ЗАВДАНЬ

Важливим засобом у засвоєнні знань є виконання різноманітних практичних та творчих завдань: аналіз художніх творів різних жанрів, декламування віршів напам'ять, написання повідомлень, відгуків, рефератів, інсценізація епізодів художніх творів для дітей молодшого шкільного віку тощо.

Навички написання повідомлень, відгуків, рефератів допоможуть студентам опрацьовувати на якісному рівні та в значних обсягах художню, науково-навчальну, науково-популярну, суто наукову літературу з даної навчальної дисципліни.

Рекомендації до підготовки повідомлень

Підготовка повідомлень передбачає такі етапи:

1. Обдумування та формулювання теми, визначення низки питань, виокремлення принципів положень.
2. Добір теоретичного і практичного матеріалу (опрацювання літератури). На цьому етапі важливо не просто знайти та опрацювати матеріал, а глибоко його осмислити, визначити головне і другорядне, інтегрувати основні положення за кількома джерелами.
3. Складання плану, тобто визначення порядку розташування окремих частин тексту, їх послідовності та обсягу.
4. Складання тез повідомлення.
5. Написання остаточного тексту повідомлення.

Структура повідомлення: вступ, основна частина, висновки.

Рекомендації до підготовки відгуків

Підготовку відгуків передбачено переважно на прочитану дитячу книжку (збірку).

Структура відгуку: назва (*Відгук*), заголовок (містить найменування книжки (збірки), прізвище та ініціали її автора, місце публікації, видавництво, рік публікації), текст.

У тексті відгуку подають загальну характеристику запропонованої на розгляд дитячої книжки (збірки), практичні поради, висновки.

Обсяг відгуку – 1-3 сторінки.

Рекомендації до підготовки рефератів

Етапи підготовки реферату:

1. Визначити тему.
2. Дібрати літературу: а) першоджерела; б) збірники, монографії, довідники; в) газетні та журнальні матеріали.
3. Ґрунтовно вивчити літературу, зробити виписки цитат, основних думок.
4. Скласти список розділів, який може бути й планом реферату.
5. Продумати план реферату, можливе його розширення.
6. Систематизувати опрацьований матеріал.
7. Остаточо продумати та уточнити план реферату.
8. У кінці реферату слід подавати список використаної літератури.
9. Бібліографічний опис джерела списку літератури оформлювати відповідно до вимог.

Структура реферату:

1. Титульна сторінка (назва міністерства, якому підпорядкована установа; назва закладу; назва кафедри, на якій виконано роботу; назва дисципліни; тема реферату; назва виду документа (реферат); посада (студент) та номер групи, у якій навчається автор; прізвище, ім'я, по батькові автора; місто і рік написання).
2. План.
3. Текст, який складається зі вступу, основної частини, висновків.
4. Список використаної літератури.

Реферат слід писати на основі критичного огляду літературних та інших джерел. У ньому автор подає чужі та власні думки. Рекомендований обсяг реферату – 10-12 сторінок.

Методичні рекомендації до підготовки презентацій

Сучасним учителям початкових класів часто необхідно виступити перед дітьми з презентацією на певну тему. Ефективній підготовці допомагають засоби *PowerPoint*, що дають можливість за допомогою комп'ютера підготувати набір слайдів, який називається *презентацією*.

Слайди переважно готуються у кольоровій гамі. Вони можуть містити текст, таблиці, малюнки, відеокліпи, звуковий супровід тощо. Необхідно дотримуватися логічності, послідовності викладу інформації. Архітектоніка тексту: вступ, основна частина, висновки.

Рекомендований обсяг презентації – 10-12 слайдів.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

Відповіді студентів на практичних заняттях оцінюються за шкалою: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

Критерії оцінювання відповідей:

«Відмінно» — ставиться, коли студент виявив всебічні й глибокі знання навчального матеріалу, засвоїв основну і додаткову літературу, дає повні, обґрунтовані, теоретично правильні відповіді на всі питання, демонструє знання і розуміння основних термінів, понять, наводить вдалі приклади, може зробити узагальнення і висновки.

«Добре» — ставиться, коли студент виявив повне знання програмового матеріалу, засвоїв основну та ознайомився з додатковою літературою, виявив системний характер знань навчального матеріалу і здатний до самостійного їх поповнення, але ним допущені незначні помилки у формулюванні основних термінів, понять, наведенні прикладів.

«Задовільно» — ставиться, коли студент виявив знання основного програмового матеріалу, дає поверхові, неточні відповіді на питання, припускається помилок у наведенні прикладів, слабо володіє спеціальною термінологією, не зовсім розуміє значення і сутність основних понять.

«Незадовільно» — ставиться, коли студент дає неправильні відповіді на всі запитання, не може навести приклади, не знайомий з основною літературою, не розуміє сутності основних термінів, понять.

Практичне заняття №1

Тема. Усна народна творчість для дітей

Мета: закріплення знань про усну народну творчість для дітей, жанри фольклору, доступні молодшим школярам, народні пісні та їх види, народні казки, легенди, перекази, притчі, малі фольклорні жанри; вдосконалення вмінь аналізувати фольклорні твори; розвиток навичок підготовки повідомлень, відгуків, рефератів на визначені теми.

Завдання: закріпити знання про усну народну творчість для дітей, жанри фольклору, доступні молодшим школярам, народні пісні та їх види, народні казки, легенди, перекази, притчі, малі фольклорні жанри; вдосконалювати вміння аналізувати фольклорні твори; розвивати навички підготовки повідомлень, відгуків, рефератів на визначені теми.

Питання для обговорення:

1. Усна народна творчість як колективне мистецтво. Жанри фольклору, доступні молодшим школярам.
2. Народні пісні. Види народних пісень для дітей.
3. Народні казки.
4. Легенди, перекази, притчі.
5. Малі фольклорні жанри.

Основні поняття: *усна народна творчість, епос, лірика, драма, пісня, казка, легенда, переказ, притча, загадка, прислів'я, приказка, скоромовка.*

Практичні завдання

1. Створіть асоціативне гроно «Жанри фольклору».
2. Виконайте аналіз української народної казки (на вибір) за поданою схемою.

Схема аналізу епічного твору

1. Автор твору.
2. Назва твору.
3. Жанр.
4. Тема.
5. Ідея.
6. Проблематика.
7. Сюжетні лінії.
8. Характеристика героїв твору (головних, другорядних; позитивних, негативних).

9. Композиція твору (*орієнтовна*):
  - зав'язка;
  - розвиток дій;
  - кульмінація;
  - розв'язка.
10. Форма художнього викладу.
11. Мовностильова свосередність твору (на рівні лексики, тропів, синтаксичних фігур, фоніки, ритміки).
12. Пізнавальне і виховне значення твору.

3. Охарактеризуйте легенди та перекази, пов'язані з найменуванням рідного міста (села).
4. Підберіть зразки малих фольклорних жанрів, доступних молодшим школярам (прислів'я, приказки, загадки, скоромовки). Визначте їх тематику.
5. Підготуйте повідомлення для молодших школярів про дитячий фольклор.
6. Напишіть відгук на збірку українських народних казок (на вибір).

Захист творчих проектів

Презентація на тему «Вплив фольклору на розвиток української дитячої літератури».

Захист рефератів

1. Збирання й дослідження дитячого фольклору.
2. Морально-етичні проблеми в українських народних казках.

Тестові завдання

1. Визначте українську народну казку про тварин:
  - а) «Телесик»;
  - б) «Котигорошко»;
  - в) «Казка про дідову і бабину дочку»;
  - г) «Колосок».
2. Яка з цих казок належить до чарівних?
  - а) «Коза-дереза»;
  - б) «Летючий корабель»;
  - в) «Ріпка»;
  - г) «Сірко».
3. Визначте казку, яка належить до соціально-побутових:
  - а) «Рукавичка»;
  - б) «Мудра дівчина»;
  - в) «Яйце-райце»;
  - г) «Пан Коцький».

4. До малих фольклорних жанрів відносять:
- а) пісні;
  - б) прислів'я;
  - в) легенди;
  - г) притчі.

5. Троп, у якому абстрактне поняття яскраво передається з допомогою конкретного образу – це :

- а) алітерація;
- б) анапест;
- в) алегорія;
- г) амфібрахій.

Запитання для самоконтролю

1. Розрийте суть поняття «усна народна творчість».
2. Які жанри фольклору доступні дітям молодшого шкільного віку?
3. Назвіть види народних пісень для дітей.
4. Які народні пісні вивчаються в початкових класах?
5. Розкрийте зміст терміна «казка».
6. Охарактеризуйте виховну цінність народних казок.
7. Розкрийте суть понять «легенда», «переказ», «притча». Визначте відмінності між цими жанрами.
8. Як Ви розумієте поняття «прислів'я», «приказка»? Розкрийте їхні специфічні ознаки. Наведіть приклади.
9. Поясніть значення терміна «загадка». Наведіть приклади.
10. Який зміст терміна «скоромовка»? Наведіть приклади.

Методичні рекомендації

Добираючи матеріали з усної народної творчості, необхідно ознайомитися із програмовими і методичними матеріалами, розробленими для початкової школи, враховувати рівень підготовки молодших школярів для сприйняття цих текстів. Необхідною умовою є врахування віку дітей, для яких підібрані фольклорні зразки. Важливо зважати на доступність тематики творів усної народної творчості учням початкових класів.

Опрацьовуючи твори, рекомендується вести читацький щоденник.

Список рекомендованих джерел

1. Веселка. Антологія української літератури для дітей: У 3-х т. – Т. І. / Упоряд. Б. Ю. Чайковський. – К., 1984. – 551 с.
2. Мовчун А. І., Варакіна З. Д. Рідне слово. Українська дитяча література. Хрестоматія. Книга перша: Навч. посібник. У двох книгах /А. І. Мовчун, З. Д. Варакіна. – К.: Арій, 2007. – 656 с.

3. Савченко О. Я. Літературне читання. Підручник для 2 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2012. – 160 с.

4. Савченко О. Я. Літературне читання. Підручник для 3 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2013. – 192 с.

5. Савченко О. Я. Літературне читання. Підручник для 4 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2015. – 192 с.

6. Українська дитяча література. Хрестоматія. Навч. посібн. для студ. ВНЗ / Вступ. стаття та упор. Козачок Л. П. – 2-ге вид., стереотипне. – К.: Вища школа, 2006. – 519 с.

7. Українська література для дітей: Хрестоматія / Упор. Гарачковська О. О. – К.: ВЦ "Академія", 2011. – 800 с.

Практичне заняття №2

Тема. Творчість Л. Глібова, І. Франка для дітей

Мета: поглиблення знань про талановитого дитячого письменника-педагога Л. Глібова, різножанровість його творчості для дітей, байки, їх тематику, погляди І. Франка на освіту та виховання, його вірші для дітей молодшого шкільного віку, казки письменника, їхню пізнавальну й виховну цінність; удосконалення вмінь аналізувати художні твори; розвиток навичок інсценізації дитячих творів.

Завдання: поглибити знання про талановитого дитячого письменника-педагога Л. Глібова, різножанровість його творчості для дітей, байки, їх тематику, погляди І. Франка на освіту та виховання, його вірші для дітей молодшого шкільного віку, казки письменника, їхню пізнавальну й виховну цінність; удосконалити вміння аналізувати художні твори; розвивати навички інсценізації дитячих творів.

Питання для обговорення:

1. Л. Глібов — талановитий дитячий письменник-педагог. Різножанровість його творчості для дітей.
2. Байки для дітей Л. Глібова.
3. Погляди І. Франка на освіту та виховання (статті «Женщина-мати», «Байка про байку»).
4. Вірші письменника для дітей.
5. Збірка казок І. Франка «Коли ще звірі говорили».

Основні поняття: байка, лірична поезія, акровірші, віршовані загадки й відгадки, езопова мова, алегорія, вірш, оповідання, авторська казка, інсценізація, персоніфікація.

Практичні завдання

1. Виконайте аналіз поезії Л. Глібова «Веснянка» за поданою схемою.

Схема аналізу ліричного твору

1. Автор твору.
2. Назва твору.
3. Жанр.
4. Тема.
5. Ідея.
6. Провідний мотив твору.
7. Емоційне забарвлення почуттів, виражених у поезії.
8. Композиція твору (*орієнтовна*):
  - вихідний момент у розвитку почуття;
  - розвиток почуття;
  - кульмінація (при наявності);
  - кінцевий момент вираженого почуття або авторський висновок.
9. Основні образи твору (ліричний герой – умовна дійова особа; природне явище тощо), їх характеристика.
10. Віршовий розмір, спосіб римування.
11. Мовностильова своєрідність твору (на рівні лексики, тропів, синтаксичних фігур, фоніки, ритміки).
12. Пізнавальне і виховне значення твору.

2. Виконайте аналіз байки Л. Глібова «Коник-стрибунець».

3. Підготуйте повідомлення для молодших школярів про Л. Глібова.

4. Напишіть відгук на збірку казок І. Франка «Коли ще звірі говорили».

5. Проаналізуйте одну казку (на вибір) із збірки І. Франка «Коли ще звірі говорили».

Захист творчих проєктів

Інсценізація епізодів казки І. Франка «Лисичка і Журавель».

Захист рефератів

1. Акрівірші, віршовані загадки й відгадки у творчості для дітей Л. Глібова.

2. Особливості літературних казок І. Франка.

Тестові завдання

1. Коли і де народився Л. Глібов?

- а) 5 березня 1827 р. в с. Веселий Поділ на Полтавщині;
- б) 27 серпня 1828 року в с. Нагуєвичах на Львівщині;
- в) 25 квітня 1825 р. в с. Петрашівка на Київщині;
- г) 28 вересня 1829 р. в с. Стопчатові на Підкарпатті.

2. Визначте псевдонім Л. Глібова:

- а) батько Гліб;
- б) дідусь Кенир;
- в) дідусь Іріней;
- г) байкар Соловей.

3. Хто є автором байок «Лебідь, Щука і Рак», «Чиж та Голуб»?

- а) Григорій Сковорода;
- б) Степан Руданський;
- в) Леонід Глібов;
- г) Іван Франко.

4. Коли і де народився І. Франко?

- а) 29 березня 1855 р. в с. Білі Ослави на Івано-Франківщині;
- б) 27 серпня 1856 року в с. Нагуєвичах на Львівщині;
- в) 28 вересня 1859 р. в с. Стопчатові на Підкарпатті;
- г) 25 квітня 1857 р. в с. Петрашівка на Київщині.

5. Вірш, в якому перші літери рядків утворюють слово або речення – це :

- а) астрофічний вірш;
- б) акровірш;
- в) афоризм;
- г) анапест.

Запитання для самоконтролю

1. Які жанри наявні у творчості для дітей Л. Глібова?

2. Поясніть значення терміна «байка».

3. Розрийте суть поняття «лірична поезія».

4. Що таке *акровірш*?

5. Як Ви розумієте поняття «езопова мова», «алегорія»?

6. Які байки Л. Глібова вивчаються у початкових класах?

7. У яких публікаціях І. Франко висловлює свої погляди на освіту та виховання?

8. Назвіть вірші І. Франка, які вивчаються у початкових класах.

9. Які казки вміщені у збірку І. Франка «Коли ще звірі говорили»?

10. Розрийте суть поняття «персоніфікація».

Методичні рекомендації

Грунтовна підготовка до практичного заняття потребує засвоєння таких важливих літературознавчих термінів та понять, як «байка», «лірична поезія», «акровірш», «віршовані загадки й відгадки», «сезопова мова», «алегорія», «вірш», «оповідання», «авторська казка», «інсценізація», «персоніфікація». Готуючись до інсценізації епізодів казки, слід звернути увагу на особливості інсценізованого читання. Зокрема, читання в особах потребує ретельної підготовки щодо вибору темпу та інтонації читання. Слід пам'ятати, що правильне інтонування тексту впливає з поглибленого аналізу прочитаного, розуміння емоційного стану дійових осіб, врахування жанру твору.

Список рекомендованих джерел

1. Мовчун А. І., Варакіна З. Д. Рідне слово. Українська дитяча література. Хрестоматія. Книга перша: Навч. посібник. У двох книгах /А. І. Мовчун, З. Д. Варавкіна. – К.: Арій, 2007. – 656 с.

2. Савченко О. Я. Літературне читання. Підручник для 2 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2012. – 160 с.

3. Савченко О. Я. Літературне читання. Підручник для 3 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2013. – 192 с.

4. Савченко О. Я. Літературне читання. Підручник для 4 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2015. – 192 с.

5. Українська дитяча література. Хрестоматія. Навч. посібн. для студ. ВНЗ / Вступ. стаття та упор. Козачок Л. П. – 2-ге вид., стереотипне. – К.: Вища школа, 2006. – 519 с.

6. Українська дитяча література. Хрестоматія. Частина 1 / Упор. Луценко І.А., Подолинний А.М., Чайковський Б.Й. – К.: Вища школа, 1992. – 382 с.

7. Українська література для дітей: Хрестоматія / Упор. Гарачковська О. О. – К.: ВЦ "Академія", 2011. – 800 с.

Практичне заняття №3

Тема. Леся Українка. Творчість для дітей

Мета: поглиблення знань про Лесю Українку як дитячу письменницю, її активне співробітництво у Львівському дитячому журналі «Дзвінок», вірші поетеси для дітей, казки, їхню тематику, значення творчості письменниці для розвитку української дитячої літератури; вдосконалення вмінь аналізувати твори для дітей; розвиток навичок складати партитуру художніх творів.

Завдання: поглибити знання про Лесю Українку як дитячу письменницю, її активну співпрацю у Львівському дитячому журналі «Дзвінок», вірші поетеси для дітей, казки, їхню тематику, значення творчості письменниці для розвитку української дитячої літератури; вдосконалювати вміння аналізувати твори для дітей; розвивати навички складати партитуру художніх творів.

Питання для обговорення:

1. Леся Українка як дитяча письменниця. Активна співпраця у Львівському дитячому журналі «Дзвінок».
2. Цикл творів «В дитячій крузі».
3. Природа у віршах поетеси для дітей.
4. Казки Лесі Українки, їх тематика.
5. Значення творчості письменниці для розвитку української дитячої літератури.

Основні поняття: письменниця, поетеса, тема твору, ідея твору, епітет, порівняння, метафора, оригінальність твору, художній образ, знаки партитури.

Практичні завдання

1. Виконайте аналіз поезії Лесі Українки «Вишеньки».
2. Проаналізуйте казку письменниці «Біда навчить».
3. Складіть партитуру поезії Лесі Українки «Мамо, іде вже зима».
4. Прорекламуйте напам'ять вірш письменниці «На зеленому горбочку».
5. Підготуйте повідомлення для молодших школярів про Лесю Українку.
6. Напишіть відгук на цикл поезій Лесі Українки «В дитячій крузі».
7. Поясніть вислів М. Рильського: «Леся Українка не тільки один з найбільших, але й найоригінальніших поетів світу».

Захист творчих проєктів

Презентація на тему «Роль Лесі Українки у розвитку української дитячої літератури».

Захист рефератів

1. Пізнавальна і виховна цінність казок Лесі Українки.
2. Вивчення творчості Лесі Українки у початковій школі.

Запитання для самоконтролю

1. Які жанри властиві творчості для дітей Лесі Українки?
2. Назвіть вірші Лесі Українки природничої тематики.
3. Які вірші поетеси вивчаються у початкових класах?
4. Назвіть казки письменниці, які входять до кола дитячого читання.
5. Визначте тематику казок для дітей Лесі Українки.

6. Поясніть значення термінів «епітет», «порівняння», «метафора».
7. Розкрийте суть поняття «знаки партитури».
8. Які знаки партитури належать до рядкових?
9. Які знаки партитури належать до підрядкових?
10. Які знаки партитури належать до надрядкових?

Методичні рекомендації

Під час підготовки до даного практичного заняття особливу увагу слід звернути на належне засвоєння знаків партитури: рядкових, підрядкових та надрядкових. Необхідно знати закономірності розміщення знаків партитури, а також їх умовні позначення. Це створює основу для усвідомленої передачі в процесі читання тональності, логічних наголосів, пауз тощо.

Готуючись до декламації вірша напам'ять, необхідно зважати на такі важливі вимоги, як залучення творчої уяви, необхідність природного звучання мовлення, співпереживання героям, вияв авторської позиції. Типовими методичними прийомами інтонування текстів є такі: на основі наслідування, врахування особливостей жанру твору, аналізу тексту, його структури, орієнтації на слухача, усвідомлення мовцем задачі читання тощо.

Список рекомендованих джерел

1. Капська А. Й. Виразне читання / А. Й. Капська. – К.: Вища школа, 1995. – 168 с.
2. Мовчун А. І., Варакіна З. Д. Рідне слово. Українська дитяча література. Хрестоматія. Книга перша: Навч. посібник. У двох книгах / А. І. Мовчун, З. Д. Варакіна. – К.: Арій, 2007. – 656 с.
3. Олійник Г. А. Виразне читання. Основи теорії. Посібник для вчителів / Г. А. Олійник. – Тернопіль, 2007. – 224 с.
4. Савченко О. Я. Літературне читання. Підручник для 2 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2012. – 160 с.
5. Савченко О. Я. Літературне читання. Підручник для 3 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2013. – 192 с.
6. Савченко О. Я. Літературне читання. Підручник для 4 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2015. – 192 с.
7. Савченко О. Я. Методика читання у початкових класах / О. Я. Савченко. – К.: Освіта, 2007. – 334 с.
8. Українська дитяча література. Хрестоматія. Частина 1 / Упор. Луценко І.А., Подолинний А.М., Чайковський Б.Й. – К.: Вища школа, 1992. – 382 с.

Практичне заняття №4

Тема. Марійка Підгірянка – дитяча письменниця

Мета: закріплення знань про життєвий шлях Марійки Підгірянки, вірші поетеси, їхню тематику, навчальну й виховну цінність, роль творчості Марійки Підгірянки у розвитку української дитячої літератури; вдосконалення вмінь аналізувати художні твори; розвиток навичок складати партитуру поезій.

Завдання: закріпити знання про життєвий шлях Марійки Підгірянки, вірші поетеси, їхню тематику, навчальну й виховну цінність, роль творчості Марійки Підгірянки у розвитку української дитячої літератури; вдосконалювати вміння аналізувати художні твори; розвивати навички складати партитуру поезій.

Питання для обговорення:

1. Життєвий шлях Марійки Підгірянки.
2. Щирість і духовна краса віршів про рідну землю, матір.
3. Природа у творчості поетеси.
4. Вірші для вироблення звукової культури («Голосні звуки»).
5. Роль творчості Марійки Підгірянки у розвитку української дитячої літератури.

Основні поняття: поезія, тематика творів, художній образ, ліричний герой, оригінальність твору, пізнавальна і виховна цінність твору.

Практичні завдання

1. Виконайте аналіз поезії (на вибір) Марійки Підгірянки.
2. Складіть партитуру вірша «Розмова про сонце» поетеси.
3. Підготуйте повідомлення для молодших школярів про Марійку Підгірянку.
4. Напишіть відгук на збірку «Школярки йдуть» Марійки Підгірянки.

Захист творчих проєктів

1. Презентація на тему «Краса природи рідного краю у віршах Марійки Підгірянки».
2. Демонстрація виготовлених дитячих книжок – збірок віршів про природу Марійки Підгірянки (з поясненням пізнавального й виховного значення вміщених у них творів).

Захист рефератів

1. Використання віршів Марійки Підгірянки для вироблення звукової культури учнів початкової школи.

2. Формування морально-етичних якостей у молодших школярів за допомогою творчості Марійки Підгірянки.

Запитання для самоконтролю

1. Коли і де народилася Марійка Підгірянка?
2. Які твори Марійки Підгірянки входять до кола дитячого читання?
3. Назвіть вірші поетеси про рідну землю, матір.
4. Назвіть твори письменниці природничої тематики.
5. Які твори Марійки Підгірянки вивчаються у початкових класах?
6. Які вірші поетеси можна використати для вироблення звукової культури в молодших школярів?
7. Розкрийте суть поняття «художній образ».

Методичні рекомендації

Належна підготовка до практичного заняття потребує всебічних і глибоких знань таких літературознавчих понять, як «поезія», «тематика творів», «художній образ», «ліричний герой», «оригінальність твору», «пізнавальна і виховна цінність твору».

Готуючи ілюстративний матеріал до збірки віршів про природу Марійки Підгірянки, необхідно врахувати значення зорового сприйняття матеріалу, відповідність змісту текстів поезій малюнкам, а також інтерес, який повинен виникнути у дітей, вивчаючи творчість видатної української дитячої письменниці.

Список рекомендованих джерел

1. Веселка. Антологія української літератури для дітей: У 3-х т. – Т. II. / Упоряд. Б. Ю. Чайковський. – К., 1984. – 503 с.
2. Мовчун А. І., Варакіна З. Д. Рідне слово. Українська дитяча література. Хрестоматія. Книга перша: Навч. посібник. У двох книгах / А. І. Мовчун, З. Д. Варакіна. – К.: Арій, 2007. – 656 с.
3. Олійник Г. А. Виразне читання. Основи теорії. Посібник для вчителів / Г. А. Олійник. – Тернопіль, 2007. – 224 с.
4. Савченко О. Я. Літературне читання. Підручник для 2 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2012. – 160 с.
5. Савченко О. Я. Літературне читання. Підручник для 3 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2013. – 192 с.
6. Савченко О. Я. Літературне читання. Підручник для 4 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2015. – 192 с.
7. Українська дитяча література. Хрестоматія. Навч. посібн. для студ. ВНЗ / Вступ. стаття та упор. Козачок Л. П. – 2-ге вид., стереотипне. – К.: Вища школа, 2006. – 519 с.

Практичне заняття №5

Тема. І. Драч, М. Вінграновський. Творчість для дітей

Мета: поглиблення знань про І. Драча як дитячого письменника, його творчість для дітей молодшого шкільного віку, життєвий шлях М. Вінграновського, творчість письменника для дітей; удосконалення вмінь аналізувати поезії; розвиток навичок складати партитуру художніх творів.

Завдання: поглибити знання про І. Драча як дитячого письменника, його творчість для дітей молодшого шкільного віку, життєвий шлях М. Вінграновського, творчість письменника для дітей; удосконалювати вміння аналізувати поезії; розвивати навички складати партитуру художніх творів.

Питання для обговорення:

1. І. Драч як дитячий письменник.
2. Творчість для дітей молодшого шкільного віку письменника.
3. Життєвий шлях М. Вінграновського.
4. Творчість письменника для дітей.

Основні поняття: *мотиви творів, епітет, метафора, порівняння, персоніфікація, вірш, літературна казка, рядкові, нарядкові та підрядкові знаки партитури.*

Практичні завдання

1. Виконайте аналіз поезії «Самотня ластівка» І. Драча.
2. Схарактеризуйте твори для дітей М. Вінграновського «Гусенятко», «Первінка», «Сіроманець».
3. Складіть партитуру твору М. Вінграновського «Далекими світами».
4. Прорекламуйте напам'ять вірш «Сама собою річка ця тече» М. Вінграновського.

Захист творчих проєктів

Презентація на тему «Жанр літературної казки в творчості М. Вінграновського».

Захист рефератів

1. Специфіка творчості для дітей І. Драча.
2. Змалювання природи у творах для дітей молодшого шкільного віку М. Вінграновського.

Запитання для самоконтролю

1. Назвіть твори І. Драча, які входять до кола дитячого читання?
2. Які теми властиві творам для дітей І. Драча?

3. Коли і де народився М. Вінграновський?
4. Які жанри наявні у творчості для дітей М. Вінграновського?
5. Розкрийте суть поняття «літературна казка».

Методичні рекомендації

Під час підготовки до даного практичного заняття необхідно звернути особливу увагу на поглиблене вивчення життєвого шляху та творчого доробку для дітей молодшого шкільного віку українських письменників І. Драча і М. Вінграновського. Ґрунтовні теоретичні знання сприятимуть успішному виконанню практичних завдань, підготовці творчих проєктів, написанню рефератів тощо. Під час роботи за методом проєктів на чільне місце ставиться самодіяльність, активність, ініціативність, захопленість виконавців проєктів. Проєкти можуть мати індивідуальний, груповий чи колективний характер.

Список рекомендованих джерел

1. Веселка. Антологія української літератури для дітей: У 3-х т. – Т. II. / Упоряд. Б. Ю. Чайковський. – К., 1984. – 503 с.
2. Веселка. Антологія української літератури для дітей: У 3-х т. – Т. III. / Упоряд. Б. Ю. Чайковський. – К., 1985. – 674 с.
3. Мовчун А. І., Варакіна З. Д. Рідне слово. Українська дитяча література. Хрестоматія. Книга друга: Навч. посібник. У двох книгах / А. І. Мовчун, З. Д. Варакіна. – К.: Арія, 2007. – 656 с.
4. Савченко О. Я. Літературне читання. Підручник для 2 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2012. – 160 с.
5. Савченко О. Я. Літературне читання. Підручник для 3 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2013. – 192 с.
6. Савченко О. Я. Літературне читання. Підручник для 4 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2015. – 192 с.
7. Українська дитяча література. Хрестоматія. Навч. посібн. для студ. ВНЗ / Вступ. стаття та упор. Козачок Л. П. – 2-ге вид., стереотипне. – К.: Вища школа, 2006. – 519 с.
8. Українська література для дітей: Хрестоматія / Упор. Гарачковська О. О. – К.: ВЦ "Академія", 2011. – 800 с.

Практичне заняття №6

Тема. Життєвий і творчий шлях Д. Чередниченка, М. Слабошпицького

Мета: закріплення знань про життєвий і творчий шлях Д. Чередниченка, тематику творів для дітей, М. Слабошпицького як дитячого письменника, його твори для дітей молодшого шкільного віку; удосконалення вмінь аналізувати художні твори; розвиток навичок інсценізації дитячих творів.

Завдання: закріпити знання про життєвий і творчий шлях Д. Чередниченка, тематику творів для дітей, М. Слабошпицького як дитячого письменника, його твори для дітей молодшого шкільного віку; удосконалювати вміння аналізувати художні твори; розвивати навички інсценізації дитячих творів.

Питання для обговорення:

1. Життєвий і творчий шлях Д. Чередниченка.
2. Тематика творів для дітей письменника.
3. М. Слабошпицький як дитячий письменник.
4. Твори письменника для дітей молодшого шкільного віку.

Основні поняття: оповідання, тема твору, ідея твору, проблематика твору, головні й другорядні герої, пізнавальне і виховне значення твору.

Практичні завдання

1. Схарактеризуйте твори Д. Чередниченка «Як ти з матір'ю говориш?», «Рідні краєвиди».
2. Виконайте аналіз твору М. Слабошпицького «Чудасія на балконі».
3. Підготуйте повідомлення для дітей молодшого шкільного віку про Д. Чередниченка та М. Слабошпицького.
4. Напишіть відгук на збірку «Мандри Жолудя» Д. Чередниченка.

Захист творчих проєктів

Інсценізація епізодів твору М. Слабошпицького «Чудасія на балконі».

Захист рефератів

1. Пізнавальне значення творів для дітей молодшого шкільного віку Д. Чередниченка.
2. Виховна цінність оповідань для дітей М. Слабошпицького.

Запитання для самоконтролю

1. Коли і де народився Д. Чередниченко?

2. Назвіть твори Д. Чередниченка, які входять до кола дитячого читання.
3. Які теми властиві творам для дітей письменника?
4. Коли і де народився М. Слабошпицький?
5. Які твори письменника входять до кола читання молодших школярів?
6. Визначте жанр твору для дітей М. Слабошпицького «Чудасія на балконі». З'ясуйте форму художнього викладу у цьому творі.
7. Розкрийте пізнавальне і виховне значення вищезазначеного твору.

Методичні рекомендації

Читаючи твори для дітей молодшого шкільного віку Д. Чередниченка та М. Слабошпицького, слід звертати увагу на їх жанрові особливості, тематику, проблематику, мотиви, вчинки головних і другорядних героїв, мовностильові особливості. Адже це сприятиме правильному аналізу дитячих творів, визначенню їх пізнавального і виховного значення.

Список рекомендованих джерел

1. Веселка. Антологія української літератури для дітей: У 3-х т. – Т. II. / Упоряд. Б. Ю. Чайковський. – К., 1984. – 503 с.
2. Мовчун А. І., Варакіна З. Д. Рідне слово. Українська дитяча література. Хрестоматія. Книга друга: Навч. посібник. У двох книгах / А. І. Мовчун, З. Д. Варакіна. – К.: Арій, 2007. – 656 с.
3. Савченко О. Я. Літературне читання. Підручник для 2 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2012. – 160 с.
4. Савченко О. Я. Літературне читання. Підручник для 3 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2013. – 192 с.
5. Савченко О. Я. Літературне читання. Підручник для 4 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2015. – 192 с.
6. Українська література для дітей: Хрестоматія / Упор. Гарачковська О. О. – К.: ВЦ "Академія", 2011. – 800 с.
7. Чередниченко Д. Мандри Жолудя: вірші, казки, оповідання / Д. Чередниченко / Передм. А. І. Мовчун; ілюстр. В. А. Дунасової. – К.: Школа, 2007. – 224 с.

Практичне заняття №7

Тема. А. М'ястківський, Ю. Ярмиш як дитячі письменники

Мета: закріплення знань про А. М'ястківського як дитячого письменника, різножанровість його творів для дітей молодшого шкільного віку, тематичну спрямованість його творчості, життєвий шлях Ю. Ярмиша, його книжки для дітей, твори для дітей письменника, їх характеристику; вдосконалення вмінь аналізувати художні твори; розвиток навичок інсценізації дитячих творів.

Завдання: закріпити знання про А. М'ястківського як дитячого письменника, різножанровість його творів для дітей молодшого шкільного віку, тематичну спрямованість його творчості, життєвий шлях Ю. Ярмиша, його книжки для дітей, твори для дітей письменника, їх характеристику; вдосконалювати вміння аналізувати художні твори; розвивати навички інсценізації дитячих творів.

Питання для обговорення:

1. А. М'ястківський – дитячий письменник.
2. Різножанровість творів для дітей молодшого шкільного віку письменника.
3. Тематична спрямованість творчості для дітей А. М'ястківського.
4. Життєвий шлях Ю. Ярмиша. Книжки для дітей.
5. Характеристика творів для дітей письменника.

Основні поняття: віри, оповідання, авторська казка, мотиви твору, проблематика твору, головні й другорядні герої, поза, жести, міміка.

Практичні завдання

1. Схарактеризуйте твори А. М'ястківського «Неня», «Казка про яблуню». Визначте жанрові особливості.
2. Виконайте аналіз творів Ю. Ярмиша «Зайчаткова казочка», «Дрібний дощик».
3. Підготуйте повідомлення для дітей молодшого шкільного віку про А. М'ястківського та Ю. Ярмиша.

Захист творчих проєктів

1. Презентація на тему «Пригодницько-розважальні казки Ю. Ярмиша».
2. Інсценізація епізодів казки «Паличка-рятівниця» Ю. Ярмиша.

Захист рефератів

1. Пізнавальна і виховна цінність творів для дітей молодшого шкільного віку А. М'ястківського.
2. Роль Ю. Ярмиша у розвитку української дитячої літератури.

Запитання для самоконтролю

1. Коли і де народився А. М'ястківський?
2. Які жанри наявні у творчості для дітей молодшого шкільного віку письменника?
3. Які теми властиві творам для дітей А. М'ястківського?
4. Коли і де народився Ю. Ярмиш?
5. Назвіть книжки для дітей письменника.
6. Які твори Ю. Ярмиша входять до кола дитячого читання?
7. Визначте мотиви творів для дітей письменника.

Методичні рекомендації

Готуючи повідомлення для дітей молодшого шкільного віку про А. М'ястківського та Ю. Ярмиша, необхідно виокремити доступні для школярів відомості про життя і творчість письменників. Учням цікавими є спогади письменників про дитинство, веселі пригоди, природу, яка оточувала їх в дитячі роки. Під час підготовки повідомлення слід пам'ятати про необхідність розширення та впорядкування знань дітей про письменників.

Список рекомендованих джерел

1. Веселка. Антологія української літератури для дітей: У 3-х т. – Т. II. / Упоряд. Б. Ю. Чайковський. – К., 1984. – 503 с.
2. Веселка. Антологія української літератури для дітей: У 3-х т. – Т. III. / Упоряд. Б. Ю. Чайковський. – К., 1985. – 674 с.
3. Мовчун А. І., Варакіна З. Д. Рідне слово. Українська дитяча література. Хрестоматія. Книга друга: Навч. посібник. У двох книгах / А. І. Мовчун, З. Д. Варакіна. – К.: Арій, 2007. – 656 с.
4. Савченко О. Я. Літературне читання. Підручник для 2 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2012. – 160 с.
5. Савченко О. Я. Літературне читання. Підручник для 3 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2013. – 192 с.
6. Савченко О. Я. Літературне читання. Підручник для 4 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2015. – 192 с.
7. Українська дитяча література. Хрестоматія. Навч. посібн. для студ. ВНЗ / Вступ. стаття та упор. Козачок Л. П. – 2-ге вид., стереотипне. – К.: Вища школа, 2006. – 519 с.
8. Українська література для дітей: Хрестоматія / Упор. Гарачковська О. О. – К.: ВЦ "Академія", 2011. – 800 с.

Практичне заняття №8

Тема. І. Калинець, І. Жиленко, А. Качан. Творчість письменників для дітей

Мета: поглиблення знань про І. Калинця як дитячого письменника, життєвий шлях І. Жиленко, її твори для дітей молодшого шкільного віку, А. Качана та його творчості для дітей; удосконалення вмінь аналізувати твори для дітей молодшого шкільного віку; розвиток навичок складати партитуру художніх творів.

Завдання: поглибити знання про І. Калинця як дитячого письменника, життєвий шлях І. Жиленко, її твори для дітей молодшого шкільного віку, А. Качана та його творчості для дітей; удосконалювати вміння аналізувати твори для дітей молодшого шкільного віку; розвивати навички складати партитуру художніх творів.

Питання для обговорення:

1. І. Калинець – дитячий письменник.
2. Життєвий шлях І. Жиленко.
3. Твори І. Жиленко для дітей молодшого шкільного віку.
4. А. Качан. Творчість письменника для дітей.

Основні поняття: літературна казка, вірш, авторські загадки, авторські заклічки й мирилки, тематика творів, мотиви творів, оригінальність твору, паузи, тактовий логічний наголос, головний логічний наголос, мелодика, темп.

Практичні завдання

1. Напишіть відгук на збірку для дітей І. Калинця «Книжечка для Дзвінки».
2. Виконайте аналіз твору (на вибір) І. Жиленко.
3. Складіть партитуру твору А. Качана «Дівчинка і море».
4. Прорекламуйте напам'ять вірш «Крихта хліба» А. Качана.
5. Підготуйте повідомлення для молодших школярів про І. Калинця, І. Жиленко, А. Качана.

Захист рефератів

1. Мотиви творів для дітей І. Калинця.
2. Пізнавальна і виховна цінність творів для дітей І. Жиленко.
3. Вивчення творчості А. Качана у початковій школі.

Запитання для самоконтролю

1. Коли і де народився І. Калинець?
2. Які твори письменника входять до кола читання молодших школярів?

3. Коли і де народилася І. Жиленко?
4. Назвіть твори письменниці для дітей.
5. Які теми властиві творам письменниці?
6. Коли і де народився А. Качан?
7. Які твори письменника вивчаються у початкових класах?

Методичні рекомендації

Опрацьовуючи твори для дітей молодшого шкільного віку І. Калинця, І. Жиленко, А. Качана, необхідно звертати особливу увагу на їх жанрові особливості, тематику, проблематику, мотиви, вчинки головних і другорядних героїв, мовностильові особливості, пізнавальне і виховне значення. Адже це сприятиме поглибленню знань про специфіку творчості письменників для дітей, правильному виконанню практичних завдань, написанню рефератів тощо. Рекомендується фіксувати інформацію про прочитані твори у читацький щоденник.

Список рекомендованих джерел

1. Веселка. Антологія української літератури для дітей: У 3-х т. – Т. II. / Упоряд. Б. Ю. Чайковський. – К., 1984. – 503 с.
2. Мовчун А. І., Варакіна З. Д. Рідне слово. Українська дитяча література. Хрестоматія. Книга друга: Навч. посібник. У двох книгах / А. І. Мовчун, З. Д. Варакіна. – К.: Арії, 2007. – 656 с.
3. Савченко О. Я. Літературне читання. Підручник для 2 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2012. – 160 с.
4. Савченко О. Я. Літературне читання. Підручник для 3 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2013. – 192 с.
5. Савченко О. Я. Літературне читання. Підручник для 4 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2015. – 192 с.
6. Українська дитяча література. Хрестоматія. Навч. посібн. для студ. ВНЗ / Вступ. стаття та упор. Козачок Л. П. – 2-ге вид., стереотипне. – К.: Вища школа, 2006. – 519 с.
7. Українська література для дітей: Хрестоматія / Упор. Гарачковська О. О. – К.: ВЦ "Академія", 2011. – 800 с.

Практичне заняття №9

Тема. Життєвий шлях і творчий доробок для дітей письменників рідного краю

Мета: поглиблення знань про життєвий шлях і творчий доробок для дітей В. Ладижця, С. Жупанина як дитячого письменника, Г. Малик та Л. Повх як дитячих письменниць, В. Шкірю й Ю. Шипа як дитячих письменників Закарпаття; вдосконалення вмінь аналізу поезій; розвиток навичок складати партитуру художніх творів.

Завдання: поглибити знання про життєвий шлях і творчий доробок для дітей В. Ладижця, С. Жупанина як дитячого письменника, Г. Малик та Л. Повх як дитячих письменниць, В. Шкірю й Ю. Шипа як дитячих письменників Закарпаття; вдосконалювати вміння аналізу поезій; розвивати навички складати партитуру художніх творів.

Питання для обговорення:

1. Життєвий шлях і творчий доробок для дітей В. Ладижця.
2. С. Жупанин як дитячий письменник.
3. Г. Малик, Л. Повх – дитячі письменниці.
4. В. Шкіря, Ю. Шип як дитячі письменники Закарпаття.

Основні поняття: література рідного краю, тематика творів, мотиви творів, вірші, літературні загадки, літературні казки, гумористичні твори, знаки партитури.

Практичні завдання

1. Проаналізуйте поезію (на вибір) В. Ладижця.
2. Виконайте аналіз твору С. Жупанина «Буду я природі другом».
3. Складіть партитуру твору С. Жупанина «Оленчині вишивки».
4. Підготуйте повідомлення для дітей молодшого шкільного віку про В. Ладижця, С. Жупанина.
5. Напишіть відгук на дитячу книгу Г. Малик «Як сонечко крапочки загубило».

Захист рефератів

1. Вивчення творчості для дітей письменників Закарпаття в початковій школі.
2. Тематика творів для дітей Г. Малик, Л. Повх.
3. Мотиви творів для дітей В. Шкірі, Ю. Шипа.

Запитання для самоконтролю

1. Коли і де народився В. Ладижець?
2. Назвіть збірки для дітей письменника.
3. Які твори В. Ладичця входять до кола читання молодших школярів?
4. Коли і де народився С. Жупанин?
5. Які жанри наявні у творчості для дітей письменника?
6. Назвіть твори Г. Малик, які входять до кола дитячого читання.
7. Визначте тематику творів для дітей Л. Повх.
8. Які мотиви властиві творам для дітей В. Шкірі та Ю. Шипа?

Методичні рекомендації

Під час підготовки до практичного заняття слід ґрунтовно опрацювати рекомендовані джерела. Особливу увагу необхідно звернути на роль закарпатських дитячих письменників у створенні нових образів, розвитку жанрів, тем, мотивів у дитячій літературі.

Готуючи для дітей молодшого шкільного віку повідомлення про письменників рідного краю, слід назвати та схарактеризувати твори, які входять до кола дитячого читання й допомагають формувати світогляд, характер, почуття та емоції школярів, сприяють моральному становленню особистості, її естетичному розвитку.

Список рекомендованих джерел

1. Закарпатська література для дітей. XX ст.: Антологія / Упоряд. Г. Малик. — Ужгород: Вид-во «Закарпаття», 2004. — 592 с.
2. Мовчун А. І., Варакіна З. Д. Рідне слово. Українська дитяча література. Хрестоматія. Книга друга: Навч. посібник. У двох книгах / А. І. Мовчун, З. Д. Варакіна. — К.: Арій, 2007. — 656 с.
3. Савченко О. Я. Літературне читання. Підручник для 2 класу загальноосвітніх навчальних закладів. — К.: Видавничий дім «Освіта», 2012. — 160 с.
4. Савченко О. Я. Літературне читання. Підручник для 3 класу загальноосвітніх навчальних закладів. — К.: Видавничий дім «Освіта», 2013. — 192 с.
5. Савченко О. Я. Літературне читання. Підручник для 4 класу загальноосвітніх навчальних закладів. — К.: Видавничий дім «Освіта», 2015. — 192 с.

Практичне заняття №10

Тема. Життєвий шлях і творчість для дітей зарубіжних письменників

Мета: поглиблення знань про життєвий шлях і творчість для дітей Ш. Перро, О. Пушкіна, Г.-Х. Андерсен, С. Маршака та К. Чуковського, братів Грімм; удосконалення вмінь аналізу творів різних жанрів; розвиток навичок визначати для дітей якого віку призначені художні твори.

Завдання: поглибити знання про життєвий шлях і творчість для дітей Ш. Перро, О. Пушкіна, Г.-Х. Андерсен, С. Маршака та К. Чуковського, братів Грімм; удосконалювати вміння аналізу творів різних жанрів; розвивати навички визначати для дітей якого віку призначені художні твори.

Питання для обговорення:

1. Ш. Перро як дитячий письменник.
2. Творчість для дітей О. Пушкіна.
3. Літературні казки С. Маршака та К. Чуковського.
4. Казки братів Грімм для дітей.
5. Творчий доробок для дітей Г.-Х. Андерсена.

Основні поняття: зарубіжна дитяча література, авторська казка, тематика творів, проблематика творів, оригінальність твору, пізнавальне і виховне значення твору.

Практичні завдання

1. Виконайте аналіз казки (на вибір) Ш. Перро.
2. Схарактеризуйте казку О. Пушкіна «Казка про царя Салтана».
3. Проаналізуйте казку (на вибір) С. Маршака.
4. Схарактеризуйте казки К. Чуковського «Айболить», «Федорине горе».

Захист творчих проєктів

Інсценізація епізодів казки С. Маршака «Дванадцять місяців».

Захист рефератів

1. Підготувати реферат на тему «Розвиток жанру літературної казки в зарубіжній дитячій літературі».
2. Тематика казок братів Грімм.
3. Пізнавальна й виховна цінність казок Г.-Х. Андерсена.

Запитання для самоконтролю

1. Коли і де народився Ш. Перро?

2. Які жанри властиві творчості для дітей О. Пушкіна?
3. Які казки для дітей написав С. Маршак?
4. Яка тематика казок К. Чуковського?
5. Коли і де народилися брати Грімм?
6. Які твори братів Грімм ввійшли до кола дитячого читання?
7. Які казки написав для дітей Г.-Х. Андерсен?

Методичні рекомендації

Опрацьовуючи твори для дітей зарубіжних письменників, необхідно звертати особливу увагу на їх жанрові особливості, тематику, проблематику, мотиви, вчинки головних і другорядних героїв, мовностильові особливості, пізнавальне і виховне значення. Це сприятиме поглибленню знань про специфіку творчості письменників для дітей, правильному виконанню практичних і творчих завдань, написанню рефератів тощо. Інформацію про прочитані твори слід фіксувати у читацький щоденник.

Список рекомендованих джерел

1. Детская литература: Учеб. пособие / Под ред. Зубаревой Е.Е. – 3-е изд., дораб. – М.: Просвещение, 1989. – 399 с.
2. Хрестоматия по детской литературе: Учеб. пособие / Сост. Боголюбская М. К., Табенкина А. Л.; Под ред. Зубаревой Е. Е. – Изд. 9-е, перераб. – М.: Просвещение, 1984. – 464 с.
3. Хрестоматия по детской литературе: Учеб. пособие / Сост. Табенкина А. Л., Боголюбская М. К.; Под ред. Зубаревой Е.Е. – 10-е изд., испр. – М.: Просвещение, 1988. – 463 с.
4. Савченко О. Я. Літературне читання. Підручник для 2 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2012. – 160 с.
5. Савченко О. Я. Літературне читання. Підручник для 3 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2013. – 192 с.
6. Савченко О. Я. Літературне читання. Підручник для 4 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2015. – 192 с.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна література

1. Дитяча література. Твори українських письменників II половини XX – поч. XXI століть: Навч. посібник / Упор. Н. І. Богданець-Білоskalенко. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. – 480 с.
2. Дитяча література. Хрестоматія. Маловідомі твори українських письменників II половини XIX - I половини XX ст. / Упор. Н. І. Богданець-Білоskalенко. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2006. – 256 с.
3. Мовчун А. І., Варакіна З. Д. Рідне слово. Українська дитяча література. Хрестоматія. Книга перша: Навч. посібник. У двох книгах / А. І. Мовчун, З. Д. Варакіна. – К.: Арій, 2007. – 656 с.
4. Мовчун А. І., Варакіна З. Д. Рідне слово. Українська дитяча література. Хрестоматія. Книга друга: Навч. посібник. У двох книгах / А. І. Мовчун, З. Д. Варакіна. – К.: Арій, 2007. – 656 с.
5. Українська дитяча література. Хрестоматія. Навч. посібн. для студ. ВНЗ / Вступ. стаття та упор. Козачок Л. П. – 2-ге вид., стереотипне. – К.: Вища школа, 2006. – 519 с.
6. Українська література для дітей: Хрестоматія / Упор. Гарачковська О. О. – К.: ВЦ "Академія", 2011. – 800 с.
7. Українська дитяча література. Хрестоматія. Частина 1 / Упор. Луценко І.А., Подолинний А.М., Чайковський Б.Й. – К.: Вища школа, 1992. – 382 с.
8. Українська дитяча література. Хрестоматія. Частина 2 / Упор. Луценко І.А., Подолинний А.М., Чайковський Б.Й. – К.: Вища школа, 1992. – 286 с.

Додаткова література

1. Веселка. Антологія української літератури для дітей: У 3-х т. – Т. I. / Упоряд. Б. Ю. Чайковський. – К., 1984. – 551 с.
2. Веселка. Антологія української літератури для дітей: У 3-х т. – Т. II. / Упоряд. Б. Ю. Чайковський. – К., 1984. – 503 с.
3. Веселка. Антологія української літератури для дітей: У 3-х т. – Т. III. / Упоряд. Б. Ю. Чайковський. – К., 1985. – 674 с.
4. Детская литература: Учеб. пособие / Под ред. Зубаревой Е.Е. – 3-е изд., дораб. – М.: Просвещение, 1989. – 399 с.
5. Дитяча література / Д. М. Білецький, Ф. Х. Гурвич, І. М. Проценко, В. С. Савенко. – К., 1967. – 542 с.
6. Закарпатська література для дітей. XX ст.: Антологія / Упоряд. Г. Малик. — Ужгород: Вид-во «Закарпаття», 2004. – 592 с.

7. Хрестоматия по детской литературе: Учеб. пособие / Сост. Боголюбская М.К., Табенкина А.Л.; Под ред. Зубаревой Е.Е. – Изд. 9-е, перераб. – М.: Просвещение, 1984. – 464 с.

8. Хрестоматия по детской литературе: Учеб. пособие / Сост. Табенкина А.Л., Боголюбская М.К.; Под ред. Зубаревой Е.Е. – 10-е изд., испр. – М.: Просвещение, 1988. – 463 с.

ЗМІСТ

Передмова	3
Методичні вказівки щодо підготовки до практичних занять	5
Методичні рекомендації до виконання практичних і творчих завдань	6
Система оцінювання знань	8
Практичне заняття №1. Усна народна творчість для дітей	9
Практичне заняття №2. Творчість Л. Глібова, І. Франка для дітей	12
Практичне заняття №3. Леся Українка. Творчість для дітей	15
Практичне заняття №4. Марійка Підгірянка – дитяча письменниця	18
Практичне заняття №5. І. Драч, М. Вінграновський. Творчість для дітей	20
Практичне заняття №6. Життєвий і творчий шлях Д. Чередниченка, М. Слабошпицького	22
Практичне заняття №7. А. М'ястківський, Ю. Ярмиш як дитячі письменники	24
Практичне заняття №8. І. Калинець, І. Жиленко, А. Качан. Творчість письменників для дітей	26
Практичне заняття №9. Життєвий шлях і творчий доробок для дітей письменників рідного краю	28
Практичне заняття №10. Життєвий шлях і творчість для дітей зарубіжних письменників	30
Список рекомендованих джерел	32

Навчально-методичне видання

ДИТЯЧА ЛІТЕРАТУРА

Методичні рекомендації до практичних занять

Укладач: Н. Ф. Попович

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 4916 від 16.06.2015 р.

Редакційно-видавничий відділ МДУ,
89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

